De *genadetocht* van Onze-Lieve-Vrouw van Banneux in Limburg, 1951-1955

Rombout Nijssen

Een Mariale storm over Limburg!

Dit was het derde jaar dat het witte beeld van de Maagd der Armen door Limburg trok en van parochie tot parochie een storm van geestdrift deed opstaan als nooit tevoren. Oude mensen van dicht bij de honderd zeiden met tranen in de ogen: Dat hebben we nog nooit meegemaakt!

Doet auto-stop en vraagt de handelsreiziger die ons land doorkruist, wat hij in Limburg gezien heeft. Vraagt het aan den fotograaf uit Antwerpen, aan de crèmemannen en de frietenkramen die soms volgden van kerk tot kerk, of het een volksbeweging was, aan de mijnwerkers die per autobus naar hun werk reden en zoveel avonden hun gezichten tegen de ruiten plakten om die stroom van mensen te zien rond dat slanke zachtbeschenen beeld. Gaat naar den technischen ingenieur, die het beeld volgde van parochie tot parochie en al zijn vrije uren offerde. Hij zal u kunnen zeggen wat die tocht betekent. Ook het meisje dat iedere week eenmaal 's nachts werkte om overdag 3 uren ver te fietsen naar het beeld, zal u vertellen wat ze aan dezen genadetocht te danken heeft. Wat moet er gebeurd zijn tussen Maria en de ziel van dien struisen man, dat hij bij het afscheid op zijn moustache stond te bijten en niet meer durfde opkijken, bang dat de mensen zijn ontroering zouden zien. Denk niet dat die tocht een oppervlakkig vuurwerk is of een soort massakwezelarij, wanneer honderden mannen en vrouwen, jongens en meisjes een, twee en soms drie nachten maken tot een retraite onder de ogen van Maria.

Ja, vooral de nachten waren dit jaar buitengewoon goed. Wat voor gezicht zou een vreemdeling getrokken hebben, als hij weken geleden op een nacht om half drie in de kerk van sommige parochies was binnengevallen en hij had daar volwassen mannen, de vaders, geknield zien zitten op den vloer in de middengang hardop voorbiddend voor heel de kerk. De mensen die de nachten meemaakten, zullen deze Mariatocht wellicht nooit vergeten. Het waren uren van gebed, liefde en offer. Hele dorpen kwamen 's nachts samen voor het tabernakel. Ganse gezinnen bleven van 's avonds tot 's morgens. Enkele kleine, maar heilige parochies hebben we gekend, waar ongeveer de helft van heel de bevolking bleef van 's avonds half elf tot 's morgens half vijf. Een pater op de preekstoel en een ander heel den

nacht door in den biechtstoel. Alles ging zo spontaan, zo blijhartig, zo echt diep-kristelijk. Er werd gemediteerd, gebeden, gezongen en ook wel eens gelachen. Een moeder zat op zekeren nacht achter haar drie grote dochters met de paraplu. Als er een durfde knikken, kreeg ze een tikje van de paraplu.

In die nacht kwamen samen mensen van alle rang en stand en van alle leeftijden. Er waren kinderen, die met een zonderlinge hardnekkigheid van hun moeders wisten te verkrijgen om in de kerk te mogen blijven, zoals die 12-jarige jongen uit een gezin van 9 kinderen, die 3 nachten deed ... of het kleine meisje dat zich inspande om urenlang op de knieën te blijven zitten voor de bekering der arme zondaars. Oude mensen waren er evengoed. Limburg is een taai volk. Toen de mensen op een morgen om 5 uur bij het naar huis gaan aan een 75-jarige vroegen waarom hij de fiets niet bij had, want hij woonde een half uur ver, antwoordde hij lachend: "Wat wilt ge? Ik kon gisteravond om zes uur de fiets toch niet meenemen om het beeld te gaan afhalen!" En hij was niet de enige! In die nachten vonden we mensen met allerlei noden, lichamelijke en geestelijke, mensen die de wanhoop nabij waren, zondaars, die een nieuw leven wilden beginnen, maar ook vurige idealisten, een schone jeugd, ja een volk van geloof met een gezonde, fris-christelijke ziel! Hoe dikwijls hebben we het niet horen herhalen: Wat een prachtig volk!

Het is onbegonnen werk al de belevenissen neer te schrijven, uitdrukking te geven aan de ontroering, die soms een ganse massa overweldigde. Het is alles zo ongelooflijk voor hen die het niet persoonlijk meemaakten. Die overdag kwamen kijken zagen alleen de ontelbare kunstig verzorgde Mariakapelletjes voor alle huizen zonder uitzondering, misschien ook die schoolkinderen met hun stralende gezichten en de meisjes met de witblauwe linten door hun haren ... misschien ook de karavaan van kinderwagens in den namiddag, als de moeders hun kleinsten brachten voor den kinderzegen. Wie 's avonds kwam kijken was getuige van een wereld, wemelend als een bijenkorf, allen op de been voor de grote preek en de kaarsenprocessie. De huizen werden gesloten. Alleen waar de moeder niet kon wegens de kleinste kinderen, ging ze voor het raam van de slaapkamer de avé's beantwoorden die uit de verte tot haar kwamen uit de luidsprekers. De zieken en de alleroudsten, die niet meer konden gaan, zaten in grote stoelen naast den weg ... de handen gevouwen tot gebed.

Maar wie doorgedrongen is tot de ziel van dezen tocht, wie de duizenden gebedsintenties gelezen heeft, het onhandig geschreven briefje van de moeder, het getypte blad van den dokter, het sierlijk geschreven verlangen van het jonge meisje, den nood van een jongen, gekribbeld op den afgescheurden rand van een gazet, de vragen om reinheid, om roeping, om vrede, om uitkomst, om bekering, om genezing, om meer geloof, om meer gebedsijver, om heiligheid, wie de rozenkransbriefjes geteld heeft van de biddende gezinnen, wie de vele biechten en communies gezien heeft, kan iets vermoeden van de wonderbare krachten die God door Maria's handen laat uitstromen over het Limburgse volk.

Het was de Maagd der Armen, en we kunnen slechts "Dank U!" zeggen!

Met deze tekst bracht de jonge Montfortaan Phil Bosmans in de herfst van 1953 verslag uit over de *genadetocht* van Onze-Lieve-Vrouw van Banneux door de dekenaten Herk-de-Stad, Bree, Peer en Bilzen van april tot september 1953. Hij publiceerde dit artikel in *Middelares en Koningin*, het tijdschrift dat wordt uitgegeven door de paters Montfortanen[1]. Phil Bosmans, die later grote bekendheid zou verwerven als de bezieler van *Bond Zonder Naam* en als de tot op heden best verkochte Nederlandstalige auteur, was op 1 juli 1953 31 jaar geworden. Vier jaar eerder was hij priester gewijd. Samen met vijf confraters begeleidde hij de zogenaamde genadetocht van Onze-Lieve-Vrouw van Banneux door het Nederlandstalige deel van het bisdom Luik.

De genadetocht was een initiatief van bisschop Jozef Kerkhofs van Luik[2], die daarvoor inspiratie had opgedaan bij zijn collega bisschop Lemmens van het bisdom Roermond[3]. Daar was in 1950 een *pelgrimstocht* met een beeld van de in Maastricht vereerde Onze-Lieve-Vrouw *Sterre der Zee* van start gegaan, die in de periode 1950-1955 alle parochies van het bisdom zou aandoen[4]. Bisschop Kerkhofs koesterde persoonlijk een sterke devotie voor Onze-Lieve-Vrouw. Zijn devotie werd nog groter na de verschijningen in zijn bisdom, in Banneux in 1933, waar Onze-Lieve-Vrouw zich kenbaar maakte als de Maagd der Armen. In 1942 had hij officieel toelating gegeven om Onze-Lieve-Vrouw van Banneux te vereren en in 1949 erkende hij het *bovennatuurlijke karakter* van de verschijningen. Het lag voor de hand dat hij opteerde voor de toen ook in Limburg al populaire voorstelling van Maria als Maagd der Armen toen beslist moest worden rond welk beeld de genadetocht georganiseerd zou worden.

Dankzij het onderzoek dat de naamgenoot van bisschop Kerkhofs, de jonge Jezuïet Jan Kerkhofs, in het begin van de jaren ’50 verrichtte[5], zijn wij goed ingelicht over de toestand van de Kerk in Limburg in die tijd. De jonge onderzoeker beschrijft Limburg als een geïsoleerde provincie, *waar de Kerk het contact met de arbeidersklasse nog niet verloren heeft*[6]. Integendeel: landbouwers, arbeiders, bedienden en werkgevers zijn er verenigd in sociale organisaties uit kerkelijke hoek.

Limburg telde in het begin van de jaren ’50 veel priesters en religieuzen, en roepingen waren er talrijk. Op enkele uitzonderingen na waren alle scholen er katholieke scholen, de arbeiders waren lid van de Christelijke vakbond en ruim 75 % van de kiezers stemde voor de CVP. En toch: het geboortecijfer daalde, het misverzuim nam toe, niet-verplichte kerkelijke diensten en evenementen zoals het lof, aanbiddingen en initiatieven voor persoonlijke geestelijke vorming werden minder goed bijgewoond, het vertrouwen van de parochianen in hun pastoor was minder uitgesproken dan voor de oorlog het geval was en de integratie van het toenemend aantal immigranten in de katholieke organisaties verliep minder vlot dan gewenst.

De leiders van de Kerk in Limburg vragen zich af hoe de te verwachten transformatie van het statische en traditionele Limburgse katholicisme naar een dynamischer maatschappij

en een persoonlijker geloof zal verlopen. In de katholieke gezinnen in Limburg, zo stelt Jan Kerkhofs vast, groeit het verlangen naar meer geld, naar meer materieel comfort en naar *deelname aan een materiële cultuur*.

De inzichten van Jan Kerkhofs waren de bisschop niet vreemd. De bisschop had immers een belangrijke rol gespeeld in het faciliteren van het onderzoek van de jonge Jezuïet door zijn pastoors op te dragen diens enquêteformulieren in te vullen. Bovendien schreef de bisschop het voorwoord in het boek van zijn naamgenoot. De organisatie van de genadetocht kan beschouwd worden als een antwoord op de uitdagingen waar de Kerk in Limburg zich na de Tweede Wereldoorlog mee geconfronteerd zag. Niet toevallig gaat het over *de geest van geloof die nog in het Limburgse volk leeft, maar die ten allen kante bedreigd wordt*, als de krant verslag uitbrengt over een toespraak van de bisschop tijdens de genadetocht[7].

Weinig aandacht is er in de kranten voor een ander aspect van de genadetocht: in iedere parochie die de tocht aandoet moet gecollecteerd worden voor de financiering van de uitbouw van het heiligdom in Banneux en in het bijzonder voor de basiliek die monseigneur Kerkhofs daar wil bouwen. Slechts één keer wordt daarover in *Het Belang van Limburg* terloops iets gezegd. In 1953, als de genadetocht de gemeente Wijer bezoekt, meldt de krant dat de collecte daar vijfduizend frank voor *de bouw van de basiliek van Onze-Lieve-Vrouw te Banneux* opgebracht heeft[8]. In *Het Kerkklokje van Melveren* meldt de pastoor van die parochie op 12 juni 1955 dat de collecte voor de basiliek vijfduizenddriehonderd frank heeft opgebracht. Voorts vergeet hij niet te vermelden dat er ook drieduizend frank bijeengebracht werd voor de versiering van de eigen kerk tijdens het bezoek van de genadetocht, dat alle parochianen hebben bijgedragen aan de versiering van de straten en dat velen bloemen en kaarsen geschonken hebben om het beeld in de kerk te versieren[9].

Uiteindelijk zou de genadetocht vijf jaren duren. Van 1951 tot 1955 bezocht het team van de genadetocht iedere parochie in Limburg en in het dekenaat Landen met het beeld van Onze-Lieve-Vrouw van Banneux. Jaarlijks werden in die periode in de lente en de zomer de parochies van een drietal dekenaten bezocht. Persartikels uit die tijd, foto's en de verhalen van mensen die het meegemaakt hebben getuigen van een nooit geziene opwinding die Limburg in zijn greep kreeg. De organisatoren wisten de juiste snaar te raken en dorp na dorp ging aan de slag om Onze-Lieve-Vrouw een nog triomfantelijker welkom te bieden dan de naburige parochies. De begeestering was uniek. Ook tijdgenoten konden het onverwachte succes niet verklaren. In 1953, toen de tocht in Meeuwen was, schreef de verslaggever van Het Belang van Limburg: *Wekenlang werkt men reeds aan de versiering. Het belooft dan ook een ware triomf te worden voor de Maagd der Armen. De tocht van het genadebeeld is iets mysterieus, dat een buitenstaander moeilijk kan begrijpen. Vanwaar die geestdrift en stroming onder het volk, die heel de streek in beweging brengt ?*
Arm en rijk, klein en groot, vurigen en lauwen, ja zelfs de meest onverschilligen op christelijk gebied wedijveren in die dagen om de Hemelmoeder hun liefde te betuigen. Er heerst een stemming als te Lourdes. De mensen trekken urenlang mee in kaarskensprocessie, bid-

den en zingen als nooit tevoren. De biechtstoelen worden bezocht als met Pasen en vele verdwaalden vinden weer de weg naar de communiebank. Het meest merkwaardige is de nachtaanbidding. Tot middernacht zijn de kerken bijna overal stampvol, en zelfs in de hardste uren van de nacht telt men op verschilende plaatsen honderden aanwezigen, hier en daar zelfs een vijfde van de bevolking[10].

Bij de Vlaamse Montfortanen vond bisschop Kerkhofs de jonge, energieke en goed opgeleide medewerkers die hij nodig had om de genadetocht te organiseren. Het hele idee achter de tocht, het volk via Maria dichter bij God brengen, sloot naadloos aan bij het devies van de Montfortanen: *Naar Jezus door Maria*. De Montfortanen stelden een team samen dat geleid werd door pater Frans Vossen[11] en dat voorts bestond uit Phil Bosmans[12], Jan Frans, Albert Franssen, Cees Klijs[13] en Jozef Smeets[14].

Op maandag 30 april 1951 werd het startsein voor de genadetocht gegeven. Die avond wijdde de bisschop in de kapel van de *hospitaliteit*[15] in Banneux een beeld van de Maagd der Armen. De volgende middag werd het beeld door twee groepen mijnwerkers in werkkledij, een groep van Italiaanse nationaliteit en een groep uit Sint-Truiden, naar de kathedraal in Luik gebracht. In de kathedraal wijdde de bisschop zijn bisdom toe aan de Maagd der Armen, waarna de mijnwerkers het beeld onder grote belangstelling naar de Maasoever droegen. Daar wachtte ter hoogte van de gebouwen van het bisdom een versierd binnenschip om het beeld en zijn begeleiders over de Maas en het Albertkanaal naar Limburg te

Limburgse mijnwerkers begeleiden het beeld door de straten van Luik.

varen. Na de bisschop, de vicaris-generaal, verschillende kanunniken van het kathedraalkapittel en andere geestelijken namen ook de leden van Luikse en Limburgse jeugdverenigingen plaats op de boot. Samen met drie andere boten begon de *ereboot* haar tocht naar Limburg. De aanwezigheid van de bisschop en van zijn voornaamste medewerkers maakte duidelijk hoeveel belang hij stelde in dit initiatief. Tegelijkertijd was er vanaf de eerste dag oog voor een prominente aanwezigheid van katholieke arbeiders en jeugd.

Na een drie uren durende vaart bereikte de kleine vloot de gemeente Kanne, op de grens van Luik en Limburg. Onderweg werd de stoet vanop de oevers en vanop de bruggen toegejuicht. Geluidsinstallaties maakten het mogelijk dat het publiek langs het kanaal de gebeden op de boten kon volgen en meebidden. In Kanne wachtten de gouverneur van Limburg, de pastoor, de burgemeester en het gemeentebestuur, samen met honderden mensen van Kanne en omgeving, het gezelschap op en heetten de bisschop en de Maagd der

Gouverneur Roppe op de ereplaats in de kerk van Kanne.

Armen welkom. Vier mannen van Kanne namen het beeld over van de mijnwerkers en droegen het, begeleid door talrijke gelovigen, naar de parochiekerk. Daar preekten de pastoor en pater Vossen voordat de bisschop zelf het lof zong[16]. Na het lof begon de nachtelijke aanbidding van het Sacrament. Daarmee ging het eerste seizoen van de genadetocht definitief van start.

In de periode van 1 mei tot 3 juni 1951 deed de genadetocht alle vijftien parochies van het dekenaat Vlijtingen aan. Daarna volgden de dekenaten Mechelen-aan-de-Maas (van 10 juni tot 15 juli) en Genk (van 26 augustus tot 23 september). In 1952 werden de dekenaten Beringen (van 27 april tot 22 juni), Hamont (van 6 juli tot 12 augustus) en Maaseik (van 31 augustus tot 5 oktober) bezocht. In 1953 waren Herk-de-Stad (van 26 april tot 7 juni), Bree (van 14 juni tot 12 juli), Peer (van 19 juli tot 19 augustus) en Bilzen (van 23 augustus tot 27 september) aan de beurt. In 1954 mochten de inwoners van de dekenaten Borgloon (van 2 mei tot 13 juni), Landen (van 20 juni tot 11 juli) en Tongeren (van 11 juli tot 10 augustus) zich in het bezoek van de Maagd der Armen verheugen en in 1955 werd afgesloten met Sint-Truiden (van 1 mei tot 19 juni), Gingelom (van 26 juni tot 17 juli) en Hasselt (van 24 juli tot 8 september).

Opvallend, maar wellicht niet toevallig, is dat de organisatoren teruggrepen op een *Bijbelse* dagindeling. Iedere dag begon op de vooravond. In de regel werd het beeld 's avonds door de ene parochie aan de volgende overgedragen. Na de overdracht werd het beeld in processie naar de parochiekerk gevoerd, waar het beeld te midden van bloemen en andere versieringen werd geïnstalleerd en één van de paters predikte. Na de preek begon de nachtelijke aanbidding van het Heilig Sacrament. Tijdens de aanbidding kon er bij de Montfortanen gebiecht worden. De aanbidding duurde oorspronkelijk tot middernacht maar na enige tijd liet men haar doorlopen tot wanneer in de vroege ochtend de eerste mis opgedragen werd. In Kanne was de eerste leesmis om 5 uur, vervolgens werden er gezongen missen opgedragen om 6 en 8 uur en de hoogmis om 9 uur 30. De vroegste missen waren bedoeld om de arbeiders de gelegenheid te geven de mis bij te wonen voordat zij naar hun werk trokken. Voor de hoogmis van 9 uur 30 werden in het bijzonder de zieken en bejaarden uitgenodigd. In gewone omstandigheden konden die nog moeilijk naar de kerk gaan, maar voor deze gelegenheid werden zij met auto's aan huis afgehaald en naar de kerk gevoerd. Voor de mis kregen zij de gelegenheid om te biechten en na de mis kregen zij individueel de zegen met het Heilig Sacrament. Om 19 uur 30 begon de tweede dag met een kaarsenprocessie, die gedeeltelijk in het donker plaatsvond. Na de kaarsenprocessie was er weer nachtelijke aanbidding en gelegenheid tot biechten. Donderdag 3 mei was de feestdag van Onze-Heer-Hemelvaart. Die dag was er een leesmis om 6 uur 30, gezongen missen om 7 uur 30 en om 9 uur en hoogmis om 10 uur. Na de middag werden de scholen bezocht met het beeld en aan Onze-Lieve-Vrouw toegewijd. Daarna werd er in de kerk plaatsgemaakt voor de moeders met kleine kinderen, voor een kinderzegening. Voorts bestond het programma uit afzonderlijke geleide aanbiddingsuren voor mannen en voor vrouwen, een ziekenuurtje, tochten met het beeld doorheen de straten van de parochie en boetepredikaties. Afgesloten werd met de plechtige toewijding van de parochie aan Onze-Lieve-Vrouw. Ondertussen was het avond geworden, en was het tijd om het beeld in processie naar de grens met de parochie Vroenhoven te dragen. Daar werd het door de pastoor, de kapelaans en de parochianen van Vroenhoven opgewacht. Na de plechtige overdracht met toespraken van de pastoors van Kanne en van Vroenhoven en van pater Vossen, werd het beeld in processie naar de parochiekerk van Vroenhoven gebracht[17]. Daar werd van donderdagavond 3 mei tot zaterdag-

avond 5 mei hetzelfde tweedaagse programma uitgerold.

Omdat de tocht als een gebeds- en boetetocht opgevat werd, was oorspronkelijk beslist dat de muziekverenigingen niet als zodanig in de stoeten en processies mochten meestappen. Wel werden de inwoners van de straten waar het beeld door zou trekken opgeroepen om hun huizen te bevlaggen, een Mariabeeld voor het venster te zetten en de straten te versieren[18].

Van bij de aanvang was de tocht een groot succes. Het verslag in *Het Belang van Limburg* van 6 mei over de dagen in Kanne getuigt zowel van het succes van het initiatief als van het enthousiasme van de verslaggever:
De genadetocht der Maagd der Armen door Limburg – Een nooitgezien schouwspel te Kanne
Na de onvergetelijke ontvangst van het beeld der Maagd der Armen te Kanne … is hare tocht een ware triomf geworden. Onafgebroken was er een grote toeloop van gelovigen naar de kerk, die, hoe ruim ze ook is, tijdens de geleide oefeningen gans vervuld was, ook gedurende de nachtaanbidding tot middernacht voorbij. Niettemin zijn er nog velen teruggekomen om nog een uur in aanbidding te komen doorbrengen, in gebed en zang. … Heel de nacht door, en verder heel de dag, tot 's avonds half twaalf, schoof men aan bij de biechtstoelen, en was het niet dat de biechtvaders wat rust moesten nemen, het hadde nog de ganse nacht doorgeduurd[19].

Van vrijdagavond 11 mei tot zondagavond 13 mei was de tocht in Riemst. Pastoor Jorissen toonde zich in zijn parochiekroniek vooral ontroerd door de moeite die gedaan werd om ook de mensen die hun huis omwille van ziekte of ongemak nog zelden verlieten bij de zaak te betrekken: *Om 9 uur 30 werd een mis gedaan voor de ouderlingen en zieken, die per auto naar de kerk gebracht werden. Voor de mis werd hun biecht gehoord en onder de mis gingen ze te communie. Op zondag 13 mei, Pinksterfeest, was er om 9 uur wederom een mis voor de zieken, die overgelukkig waren weer eens in de kerk geweest te zijn, de heilige mis gehoord te hebben, de heilige communie te hebben ontvangen en … oude kennissen te hebben mogen weerzien die ze jaren niet meer gezien hadden*[20].

Een andere nieuwigheid was de kinderzegen in de kerk. Phil Bosmans schrijft daarover in juli 1951: *Als de moeders komen met hun baby's wordt het portaal van de kerk een garage voor kinderwagens. Dan klinkt in de beuken het zonderlinge gebed van die splinternieuwe zielen, het meerstemmig koor van hen die nog nooit gezondigd hebben en dus bij Onze-Lieve-Heer het meeste recht hebben om hun mond open te doen. Deze plechtigheid, samen met de scapulieroplegging die er gewoonlijk op volgt, is een film waard, maar ik heb geen tijd*[21].

Nadat alle andere parochies in het dekenaat bezocht waren, was het beeld van 31 mei tot 3 juni in de parochie Vlijtingen. Op zondag 3 juni werd daar de tocht door het dekenaat afgerond met een plechtigheid in openlucht, waarin het dekenaat aan Onze-Lieve-Vrouw

werd toegewijd. De bisschop werd vertegenwoordigd door de van Vlijtingen afkomstige vicaris-generaal monseigneur Simenon. Daarna werd het beeld naar de kapel van het zustersklooster in Vlijtingen gebracht, waar het nog een week lang vereerd kon worden. Op zondag 10 juni, om 18 uur, werd het door de jeugdorganisaties van Vlijtingen naar Lanaken gebracht. De jeugd van Vlijtingen werd op haar voettocht begeleid door een grote groep bedevaarders van het dekenaat Mechelen-aan-de-Maas die terugkeerden van Banneux. Zij stapten in Vlijtingen van de bus en legden de rest van het traject naar huis te voet af.

De ervaring in het dekenaat Vlijtingen had de organisatoren van de genadetocht twee dingen geleerd:
(1) het enthousiasme van de mensen en hun verlangen om aan de activiteiten deel te nemen was buiten verwachting groot; en (2) om zoveel mogelijk groepen en individuele gelovigen te bereiken moest de hand gehouden worden aan een strikt tijdsschema. Lanaken was de eerste parochie waar dat schema toegepast werd, hoewel het verblijf van het beeld er omwille van de uitgestrektheid van de parochie een dag langer duurde dan elders het geval was. Op zondag 10 juni omstreeks 19 uur 30 werd het beeld in aanwezigheid van monseigneur Simenon, door de deken van Vlijtingen overgedragen aan de pastoor van Lanaken. Dan werd het door mijnwerkers, die voorafgegaan werden door de schooljeugd met wit-blauwe vlaggetjes en gevolgd door een - volgens het verslag in *Het Belang van Limburg* van 13 juni - kilometerlange rij van biddende en zingende vrouwen en mannen, naar de kerk gedragen[22]. In de kerk kregen de aanwezigen de zegen met het Heilig Sacrament, waarna er gelegenheid was tot geleide aanbidding. De volgende dag waren er missen om 4, 5, 6, 7, 8 en 9 uur. In de namiddag was er geestelijke oefening voor de leerlingen van de scholen, om 14 uur processie met het beeld door de straten van een deel van de gemeente en de dag werd afgesloten met enkele uren gelegenheid tot persoonlijk gebed bij het beeld in de kerk. Vervolgens was er van middernacht tot 4 uur nachtaanbidding van het Sacrament. Dinsdagmorgen waren er weer missen om 4, 5, 6, 7, 8 en 9 uur, waarbij de mis van 9 uur bijzonder voor zieken en bejaarden bedoeld was. Om 20 uur startte de kaarsenprocessie door de straten van een ander deel van de gemeente. Van middernacht tot 4 uur was er weer nachtaanbidding. Woensdagochtend werden er weer zes missen op rij opgedragen, om 4, 5, 6, 7, 8 en 9 uur. Om 14 uur 30 werden de moeders met hun kleine kinderen in de kerk verwacht. Om 15 uur 30 werden de scholen, de leerkrachten en de schoolgaande jeugd aan Onze-Lieve-Vrouw toegewijd. De dag werd afgesloten met een lof en de toewijding van de parochie aan Onze-Lieve-Vrouw. Daarna werd het beeld in processie naar de grens met de parochie Smeermaas gedragen, en daar doorgegeven aan die parochie.

Anders dan in het dekenaat Vlijtingen was het in het dekenaat Mechelen-aan-de-Maas ondenkbaar dat de plaatselijke fanfare en/of harmonie niet betrokken werd bij iedere feestelijke openbare gebeurtenis. De organisatoren begrepen het belang van cultureel bepaalde voorkeuren en pasten hun voornemen om een stille Mariatocht te houden aan. In Smeermaas begeleidde de fanfare de zingende processie die het beeld naar de parochiekerk voerde. Het principe van een ingetogen tocht werd daarmee definitief verlaten.

In zijn verslag over de genadetocht in Smeermaas laat de verslaggever van *Het Belang van Limburg* zich door zijn enthousiasme meeslepen:

Smeermaas – Onze-Lieve-Vrouw van Banneux

't Zijn heerlijke dagen geweest in onze parochie, dagen die niemand ooit zal kunnen vergeten. Twee nachten zat de kerk stampvol gedurende de ganse nacht, met biddende mensen. Waar gewoonlijk maar één mis was, waren er nu vijf iedere morgen en voor iedere mis was de kerk heel vol.

Ontroerend was de ziekenmis, toen een lange rij auto's al de zieken van de parochie naar de kerk bracht, waar ze in leunstoelen en zelfs in bedden de heilige mis volgden. Na de mis werd hun door de Kajotsters een stevig maal opgediend. Er waren zieken bij, die meer dan tien jaar niet meer in de kerk hadden kunnen komen en nu zo blij waren, dat sommigen tot 's avonds in de kerk bleven. Er was ook een ontroerende plechtigheid voor de moeders met kleine kinderen en een bloemenhulde van al de schoolkinderen.

In de nachtprocessie gingen bijna duizend deelnemers mee. Het was een feeërieke zicht, die duizend kaarskens door de straten te zien vooruitgaan in de duisternis langs de Maas en de kanaalboorden. De laatste tocht, toen het beeld naar Neerharen werd gebracht, was er weer een eindeloze rij deelnemers, die beurtelings zongen en baden. Op de brug aan Tournebride had de overhandiging plaats van het beeld. Na een woordje van dank vanwege de pater en de pastoor van Smeermaas, namen de jongens van Neerharen 't beeld over van de mijnwerkers van Smeermaas en ging de stoet verder. Vele parochianen volgden weer het beeld naar de volgende parochie.

De kerk was ook gedurende die dagen buitengewoon mooi versierd. Er was een speciaal rustaltaar op het koor geplaatst, dat werkelijk geleek op een berg van witte en blauwe bloemen.

Verschillende zwaar zieken van Maastricht hadden er aan gehouden de wacht te komen optrekken in onze kerk. Het zijn werkelijk zeer schone dagen geweest[23].

Vanaf het begin van de tocht door het dekenaat Mechelen-aan-de-Maas werd iedere parochie een tweetal weken voor het eigenlijke bezoek aan die parochie 's zondags bezocht door een van de Montfortanen. Hij sprak er in de mis over de voorbereiding van het bezoek en deelde gebedsprentjes uit, met een gebed voor het welslagen van de tocht[24]. Waar dat mogelijk was werd bij die gelegenheid ook een programmabrochure uitgedeeld aan de parochianen. Doordat mensen al voor het bezoek van het beeld aan hun parochie baden voor het welslagen ervan, internaliseerden zij die wens. Het was niet langer de tocht van de paters, maar *hun* tocht.

Ook het gebruik van de zogenaamde auto-radio, een *Citroën Traction Avant* waarop luidsprekers bevestigd waren, bij de verplaatsingen die niet te voet gedaan konden worden, was een nieuwigheid die in het dekenaat Mechelen-aan-de-Maas voor het eerst ingezet werd[25].

In parochies met bijzondere instellingen werden ook die bezocht. In Rekem verbleef het beeld een dag en een nacht in de kloosterkerk van de paters Minderbroeders. In Leut werd

De Citroën Traction Avant aan het hoofd van een autokaravaan.

op de laatste dag van het bezoek een processie ingelegd naar het hospitaal Vilain XIIII, waar zieke mijnwerkers van de mijn van Eisden verzorgd werden[26].

In Mechelen-aan-de-Maas vond de toewijding van het dekanaat aan Onze-Lieve-Vrouw pas een week na de afsluiting van de tocht door het dekenaat plaats. Het bezoek van het beeld aan de parochie Mechelen-aan-de-Maas vond plaats van 12 tot 15 juli. De toewijding van het dekenaat, in aanwezigheid van bisschop Kerkhofs, ging door op zondag 22 juli. Wellicht lag de reden voor deze aanpak in de agenda van de bisschop, die het belangrijk vond om persoonlijk aanwezig te zijn bij de afsluitende plechtigheid in het dekenaat. In Mechelen-aan-de-Maas kreeg de bisschop een album aangeboden met daarin de kaartjes die ingevuld waren door de hoofden van de huisgezinnen van het dekenaat, die beloofden voortaan dagelijks in het gezin de rozenkrans te bidden. In dit dekenaat waren dat er achtduizend. Van 15 tot 22 juli en vervolgens tot zondag 26 augustus, stond het beeld in de kapel van het klooster van de zusters van Maria Opdracht in Mechelen-aan-de-Maas.

Een maand later, nadat de organisatoren de gelegenheid gehad hadden om de tocht door de parochies van het dekenaat Genk voor te bereiden, werd het beeld van de Maagd der Armen op zondag 26 augustus naar Opglabbeek gevoerd. De jonge paters schuwden daarbij het spektakel niet. Gezien de afstand werd er voor geopteerd om het beeld op een vrachtwagen te monteren en het zo naar het dekenaat Genk te brengen. Zes mijnwerkers in werkkledij

De massa tijdens de toewijding van het dekenaat Mechelen-aan-de-Maas.

flankeerden het beeld in de laadbak van de vrachtwagen. Een autokaravaan begeleidde de versierde vrachtwagen. In *Het Belang van Limburg* werden alle Limburgers die een auto hadden opgeroepen om de karavaan te vervoegen: "*De Maagd der Armen maakt deze tocht per auto, omdat de afstand nogal groot is. Toch mag deze tocht niet minder luisterrijk zijn dan de andere, die al moeilijk te overtreffen zijn. We maken er een autotocht van voor heel Limburg. Elke Limburger die een auto heeft maakt het zich tot een plicht zondag om vijf uur in Mechelen te zijn met zijn wagen, versierd met wit-blauwe wimpels of vlaggetjes, om de Maagd der Armen te begeleiden. Alle auto's begeleiden zondag de Maagd der Armen! Het zal een feestelijke stoet worden van honderden auto's, die trekken van Mechelen-aan-de-Maas over As, Genk, Winterslag, Waterschei, Zwartberg, Opglabbeek. Bij aankomst te Opglabbeek rond 6 uur 30: pontificaal lof in open lucht door zijne excellentie monseigneur Kerkhofs. Het is vanzelfsprekend dat de mensen waar het beeld passeert, hun huizen bevlaggen. Bij nadering van het beeld zullen de kerkklokken luiden en geen mens blijft in zijn huis. Iedereen zal de Maagd der Armen op haar doortocht gaan begroeten. Laten wij allen zorgen dat deze autobedevaart een ongekende hulde weze voor onze Hemelse Moeder!*[27]

In Opglabbeek woonde de bisschop de aankomst van het beeld bij en zegende er alle aanwezigen. *Het Belang van Limburg* wist te melden dat *318 versierde wagens de kolonne be-*

geleiders van het Mariabeeld hadden gevormd[28].

De ingetogen tocht groeit uit tot een mega-marketingevent.

Aan de nieuwe kerktoren van de Sint-Martinuskerk in Genk werd een spandoek van 40 m² gehangen, met daarop een voorstelling van het beeld van Banneux en de woorden *Heel Genk begroet Maria's beeld*[29]. Op zondag 16 september nam de nieuwe hulpbisschop, monseigneur van Zuylen, deel aan een processie met het beeld in het centrum van Genk. Op maandag 17 september werd het beeld naar het Sint-Janshospitaal en de verpleegsterschool gebracht. In het hospitaal werd het beeld volgens het verslag daarover in *Het Belang van Limburg in alle zalen en kamers gedragen*[30]. Het verblijf in de mijngemeente bood ook de gelegenheid om mijnwerkers en hun gezinnen van verschillende nationaliteiten te betrekken in de Mariahulde.

In de nacht van 17 op 18 september was het beeld in het gehucht Bret, dat toen nog geen eigen kerk had. Daarom verbleef het beeld die nacht in de kapel van het college. De passage in Bret en Langerlo bood de begeleidende Motfortanen de kans om een nieuwe doelgroep aan te spreken: de binnenschippers. Op de avond van 18 september droegen schippers het beeld naar de kolenhaven van Langerlo, waar de havendirecteur de haven en de schippers

Doortocht van de autokaravaan in Genk.

aan Onze-Lieve-Vrouw toewijdde. Vervolgens werd het beeld aan boord van een versierd binnenschip gebracht en met een escorte van nog zeven binnenschepen over het Albertkanaal naar het gehucht Sledderlo gevaren, waar het één dag bleef[31]. De tocht door het dekenaat Genk werd afgesloten in het Mariaoord Zutendaal, waar het beeld van donderdag 20 tot zondag 23 september te gast was. Die namiddag vond daar in aanwezigheid van vicaris-generaal Kesters de plechtige toewijding plaats van het dekenaat Genk aan Onze-Lieve-Vrouw.

Na de tocht door het dekenaat Genk vond het beeld onderdak in de kapel van de zusters Clarissen in Genk. Het bleef daar tot 27 april 1952, toen het tweede seizoen van de genadetocht van start ging.

Op zondag 27 april 1952 werd het beeld afgehaald aan het klooster van de Clarissen en in aanwezigheid van bisschop Kerkhofs processiegewijs naar de kolenhaven van Langerlo gebracht. Van daar voer de sleepboot *Victor*, begeleid door acht andere sleepboten, met het beeld naar Bolderberg in het dekenaat Beringen. In de loop van de week daarvoor waren in *Het Belang van Limburg* de uren gepubliceerd waarop verwacht werd dat de vloot aan bruggen en sluizen zou passeren, zodat wie dat wilde de vloot van op de oever kon volgen. Phil Bosmans schreef over die tocht over het kanaal: *Einde april gleden langzaam negen schoon*

In een ziekenzaal van het Sint-Janshospitaal.

versierde boten door de zware poorten der sluizen langs Diepenbeek en Hasselt naar Bolderberg, het kleine stille Bolderberg. Over de beide oevers volgden lange rijen auto's, moto's en fietsen. Op de met slingers behangen bruggen stonden de mensen, oude moederkes met de paternoster en kleine bruidjes met hun handjes vol bloemen en rozenblaadjes, vreemdelingen die passeerden en vroegen wat er gaande was. Ze stonden daar nu allen vol verlangen uit te kijken naar het witte slanke beeld van de Maagd der Armen, half verscholen achter de kleurige vlaggen en fier rechtstaande mijnwerkers. Als de Antwerpse sleper, de Victor, die het beeld vervoerde, onder de bruggen doorging, dwarrelden plots de bloemen en de rozenblaadjes neer over de boten en over het water. Dan kwam er een stem uit de luidspreker: "Kniel neer, monseigneur Kerkhofs zegent u". Een oude man zag ik staan, die met zijn linkerhand tranen wegveegde van zijn versleten wangen, terwijl hij met de rechter een kruisteken maakte. Daar was Bolderberg, het begin van het dekenaat Beringen. De harmonie speelde en vreugdeschoten gingen door de lucht. En in een stroom van zingende en biddende mensen trok het beeld naar het stille parochiekerkje. Wie kan Bolderberg vergeten, dat kleine dorpje, dat men in die dagen had omgetoverd in een echt sprookjesland. Alles zong één lied en alles sprak één taal, wegen en bomen en straten en vensters tot in de verste uithoeken, altijd hetzelfde en steeds maar herhaald: "Ave Maria ! Welkom Maria![32]

Op 1 mei was het beeld in Koersel, waar dat jaar de bedevaart van het ACW en van de Kajotters en Kajotsters van de gewesten Beringen en Houthalen bijeenkwam aan de kapel van

Uit een artikel van Phil Bosmans, In de Schaduw der mijnen. Versierde kroegjes, koninklijke intocht, vechtende vreemdelingen, Victor, de oude ruwe schipper, een krans van borelingskens, in O.L.V.- Banneux. Algemeen Mariaal Tijdschrift, 1951, 5, p. 86-90:

De tocht van de Maagd der Armen ging door de Mijnstreek als een schok en bracht duizenden in beroering, duizenden waaronder mensen uit alle natiën van Europa. Als het gaat om Moeder zetten allen zich in beweging. Onverschilligen worden vurig. Socialisten versieren hun venster. Café's, de goede en de slechte, staan plots leeg bij de doortocht van het beeld en er is een Mariakapelleke gebouwd achter het raam. (…) Italianen zitten tegen de muur van hun logement en als ze in de verte uit de luidsprekerswagen "Madonna dei poveri: prega per noi" horen, springen ze als bezeten de weg op. Uit een arme woonwagen op de hei klinkt door de avond het Ave Maria. (...)
Ik denk aan zoveel ontroerende nachtmissen, die voor ontelbare zielen als een nieuwe Kerstmis waren. Ik denk speciaal aan die schone nachtmis in een kapel op een internationale mijnwerkerscité. Buiten zaten zoveel mensen als binnen, en met even grote ingetogenheid volgden ze de mis langs de luidsprekers en schoven ze naar binnen voor de algemene communie. Ik denk aan de zegen van het Allerheiligste die ik in de kerk geven mocht, niet alleen aan de zieken maar ook aan de gezonden, die naar voren kwamen als voor de communie. Voor ieder mens stond ik stil, zegende en zonder dat ik het wilde zag ik dan langs de monstrans de gezichten, oude en jonge, ruwe en fijne, zelden zag ik zoveel geloof en zoveel verlangen stralen in de ogen en ik vond er met stille tranen in de wimpers.
(…)
Diepe indruk maakten de plechtigheid voor de schippers en de boottocht over het Albertkanaal. Het was donker. Langs het kanaal gingen de mensen met kaarsen. Het beeld stond op een mooi versierde sleepboot met schippers als erewacht. Zeven boten vergezelden de Maagd der Armen die als de Koningin uit een sprookje langzaam over het water gleed. Ik stond in de kajuit bij Victor, de kapitein van de boot die het beeld mocht vervoeren. Een stoere man van een stuk over de vijftig. Hij was dagen langer blijven liggen in de kleine haven en had zodoende verschillende duizenden francs verspeeld. Maar hij voelde zich zo tevreden. "Nu ben ik 58 jaar" zei hij, terwijl hij uitkeek in het donker en het stuurrad rechts draaide, "maar nooit is mij zo'n eer en geluk overkomen." Zijn vrouw was genezen te Lourdes en zijn zoon die tussen de machienen had gezeten, was door de speciale voorspraak van Maria aan een gevaarlijke operatie ontsnapt. "Wij zijn niet van die mensen die alle dagen in de kerk zitten. Dat kunnen we niet. Maar we menen het goed met Onze-Lieve- Heer." Hij liet vol fierheid zijn scherpe stoomfluit gaan en langs de beide oevers bleven de "Ave's" aanhouden totdat het beeld door schippers aan wal was gedragen.
(…)
Ik denk heel bijzonder aan een bezoek in een hospitaal waar dokters, verplegers en verpleegsters elkaar aflosten om het beeld te dragen. De gangen en de zalen waren versierd als voor het allerhoogste bezoek. Ik zag een vader wenend met zijn zieke kindje in de armen, dat hij de handjes vouwen deed, ik zag een jonge moeder die haar hoofd verborg in de kussens, waar haar kindje te spelen lag. De aanroepingen klonken over alle gangen en zalen vuriger dan ooit en zonder menselijk opzicht. In de zaal van de moeders had men de kleine kindjes gelegd als een levende kroon rondom het beeld. Maria, de Moeder van alle moeders, heeft geglimlacht, en die splinternieuwe zieltjes in haar bescherming genomen. In het huis der ongeneeslijken was alles nog ontroerender. Men moet het meemaken om er iets van te begrijpen. Niemand kan het vertellen.

De Victor, met het beeld geflankeerd door mijnwerkers. Achter op de boot zegent de bisschop de omstaanders.

Onze-Lieve-Vrouw aan de Staak[33]. Die dag werd daar de Limburgse *arbeidende jeugd* aan Maria toegewijd. Fred Bertrand, Limburgs ACW-voorzitter en volksvertegenwoordiger, hield er een toespraak[34].

Over de passage van de tocht in Leopoldsburg van 14 tot 17 mei schreef *Het Belang van Limburg*: *De driedaagse rondgang met het genadebeeld van Onze-Lieve-Vrouw heeft in de gemeente een ware triomf gekend.*
Iedere avond was 'n massa volk opgekomen om deel te nemen aan de kaarskensprocessie. Al de huizen waren prachtig versierd en bevlagd en op verschillende plaatsen waren kapelletjes en grotten opgetimmerd, met schijnwerpers verlicht. In de bijzonderste straten had het gemeentebestuur voor een prachtige verlichting gezorgd. De middernachtmis van vrijdag werd bijgewoond zoals een Kerstmis. Zelfs gedurende de nachten waren vele gelovigen aanwezig tijdens de uitstelling van het Heilig Sacrament[35].

Vanaf het begin van het tweede seizoen vond een nieuwe gewoonte ingang: wanneer een parochie het beeld van een andere parochie overnam, werd het *Te Velde* geblazen, het trompetsignaal waarmee hulde wordt gebracht aan hooggeplaatste bezoekers. Ook vanaf het tweede jaar van de genadetocht verleende de provinciale elektriciteitsmaatschappij Interelectra haar medewerking aan het initiatief. Zij zorgde in iedere parochie waar het beeld

verbleef voor de nachtelijke verlichting van de kerktoren[36]. Voorts boden de uitgestrektheid van de parochies in het dekenaat en de grote afstanden tussen de parochiekerken de organisatoren geregeld de gelegenheid om een autokaravaan te organiseren. Op 19 mei bijvoorbeeld werd het beeld van de parochie Kerkhoven in Lommel naar Oostham gevoerd. De jonge Montfortanen voelden zich daarbij geenszins verplicht voor de kortste route te kiezen.

Op zondag 22 juni werd in Beringen, weer in aanwezigheid van bisschop Kerkhofs, het dekenaat aan Onze-Lieve-Vrouw toegewijd. *Het Belang van Limburg* meldde dat het centrum van het stadje overspoeld werd door zevenduizend mensen die de plechtigheden wilden bijwonen. Eerst trok een stoet met alle jeugdverenigingen van de parochies in het dekenaat en met een afvaardiging van de mijnwerkersbonden door de straten van het stadje. Daarna werd in massa de rozenkrans gebeden, waarbij de vijf tientjes achtereenvolgens werden voorgebeden door meisjesgidsen, Kajotters en scouts, mijnwerkers, de priesters van het dekenaat en tenslotte door de bisschop. Daarna volgden toespraken door pater Vossen en door de bisschop, waarna deken Hombroux het dekenaat aan Onze- Lieve-Vrouw toewijdde. De plechtigheid werd besloten met een plechtig lof, de aanbieding aan de bisschop van het *Gouden Boek der Rozenkransactie* met de namen van 2.379 huisgezinnen, en de zegening van de aanwezigen[37].

De stoet komt aan op de Markt van Beringen.

Mijnwerkers bidden het derde tientje voor.

Op zondag 6 juli werd het beeld weer op een vrachtwagen gemonteerd en begeleid door een autokaravaan naar de parochie Kattenbos in Lommel in het dekenaat Hamont gebracht. De tocht leidde niet recht naar Kattenbos: van Beringen ging het via Beverlo naar Heppen en Leopoldsburg, om daar naar het oosten, naar Hechtel, te rijden. Vanuit Hechtel ging het naar het noorden, naar Eksel, en verder naar het oosten, naar Kleine-Brogel en Kaulille. Vervolgens werd een wijde bocht gemaakt langs Hamont, om dan naar het westen af te buigen en via Neerpelt, Overpelt en Lommel naar het gehucht Kattenbos te rijden. Deze zondagmiddag won spektakel het van devotie. Nieuw was dat de auto's die aan de karavaan hadden deelgenomen in Kattenbos voor het beeld mochten defileren en door de hulpbisschop, monseigneur van Zuylen, gezegend werden[38].

Vrijdag 11 juli deed het beeld Lommel-Werkplaatsen aan, waar het, vergezeld door de directies, de arbeiders en bedienden en hun gezinnen, door de fabrieksgebouwen gedragen werd. In de parochie Heuvelse Heide in Lommel werden de fietsers uitgenodigd om op 15 juli de vrachtwagen te begeleiden waarop het beeld door de straten van het gehucht werd gevoerd[39].

Auto's en moto's verzamelen zich op de Markt in Beringen.

Op zondag 10 augustus werd de tocht door het dekenaat in Hamont afgesloten met de toewijding aan Onze-Lieve-Vrouw. Die dag wijdde de bisschop in Hamont een nieuwe Banneuxkapel. Van de kapel ging het in processie naar de Markt waar de verdere plechtigheden plaatsvonden.

Maaseik is het derde dekenaat dat in 1952 door de genadetocht werd aangedaan. Nadat het beeld drie weken in de kapel van de abdij van de Trappisten in Achel had gestaan, werd het op zondag 31 augustus per vrachtwagen naar de Kempische Vaart in Kaulille gebracht. Daar wachtten tien versierde boten, die het beeld, de bisschop en ruim zeshonderd gelovigen aan boord namen. Dan ging het over de Kempische kanalen en de Zuid-Willemsvaart over Bocholt, Beek en Bree naar Opitter, Neeroeteren en Rotem om uiteindelijk rond 18 uur in Dilsen aan te komen. Volgens de krant waren de taferelen vergelijkbaar met die tijdens de vaart van Langerlo naar Bolderberg. In Dilsen werd het beeld aan het kanaal verwelkomd door de deken van Maaseik en naar verluidt vijfduizend mensen van Dilsen en het omliggende. Van daar ging het in processie naar de kerk, waar een lof gezongen werd en waar de bisschop de aanwezigen zegende[40]. Na Dilsen werden alle parochies van het dekenaat bezocht. In Rotem bezocht het beeld op 4 september de zinkfabriek, toen de grootste industriële installatie in het Limburgse Maasland. De machines werden stilgelegd en het beeld werd in alle werkplaatsen rondgedragen, begeleid door biddende en zingende arbeiders[41]. Op zondag 5 oktober vond in Maaseik vanaf 15 uur op de Markt de slotplechtigheid plaats.

Monseigneur van Zuylen in Kattenbos.

Die begon met een stoet die door de stad trok en die was samengesteld uit een groep misdienaars, de schoolkinderen van Neeroeteren, de BJB- afdelingen uit het hele dekenaat, KAJ en scouts van Maaseik, zingende maagden, het beeld dat gedragen en vergezeld werd door een groep mijnwerkers in werkkledij, de vlaggen van alle katholieke verenigingen van het dekenaat, en de bisschop vergezeld door het stadsbestuur, volksvertegenwoordiger Robijns en al de geestelijken van het dekenaat. De aanbieding van het album van de rozenkransactie met de namen van negenduizend huisgezinnen aan de bisschop, een lof en de plechtige toewijding van het dekenaat aan Onze-Lieve-Vrouw sloten de plechtigheden af. In de loop van de week werd het beeld van de parochiekerk van Maaseik naar de kapel van het klooster van de Karmelietessen in Leopoldsburg gebracht, waar het bleef tot in de lente van het volgende jaar, toen het derde seizoen van de genadetocht van start ging[42].

In het novembernumer van O.L.V.-Banneux werd in 1952 een korte bijdrage gewijd aan de Mariatocht, waarin de auteur inging op de bedoelingen en de resultaten van de tocht: *De genadetocht door de Limburgse dekenaten is heel deze zomer en herfst doorgegaan. Zeer eerwaarde pater Vossen en zijn medehelpers zijn onvermoeibaar. Zowel in het dekenaat Beringen als wel Maaseik is deze tocht als een overrompeling geworden. Mensen die niet meer naar de kerk gingen sloten zich aan bij de stoeten en kaarskensprocessies. Op vele plaatsen werden zichtbaar genaden bekomen, zelfs genezingen. Telkens besloot de tocht met een massale plechtigheid in de hoofdplaats van het dekenaat, plechtigheid waaraan monseigneur Kerkhofs deelnam en waarop hij het woord voerde. Duizenden gelovigen hebben bij deze tochten aan Maria beloofd christelijker te leven en de belofte gedaan elke*

avond het rozenhoedje te bidden. Moge de Maagd der Armen, bemind in het diepgelovige Limburg zoals nergens, ons volk, zo bedreigd door koolmijnen en fabrieken, houden zoals het steeds was.[43]

Op de fabrieksterreinen van Lommel-Werkplaatsen.

Het derde seizoen ging op zondag 26 april 1953 van start met de overbrenging van het beeld van Leopoldsburg naar Kwaadmechelen, vanwaar het beeld over het Albertkanaal naar de parochie Genebos in Lummen in het dekenaat Herk-de-Stad gevaren werd. De bisschop was daarbij aanwezig, en nu was er in de onmiddellijke nabijheid van de aanlegplaats in Genebos een ruime parkeerplaats voorzien voor wagens van waaruit zieken en andere mensen die zich niet te voet konden verplaatsen, de plechtigheid konden volgen[44]. Op 1 mei was het beeld in Lummen, waar de jaarlijkse dekenale Mariabedevaart van het ACW bijeenkwam bij de kapel van de Beukenboom[45]. Tien dagen later, op 10 mei, bleek hoeveel de tocht vergde van de paters die haar begeleidden. Phil Bosmans schreef die dag in zijn dagboek dat pater Klijs drie weken rust voorgeschreven gekregen had[46].

In Loksbergen werd ter gelegenheid van het bezoek van het beeld een kapel ter ere van de Maagd der Armen gebouwd aan de Halensebaan. Zij werd op 15 mei ingewijd door de deken van Herk-de-Stad[47]. Op 26 mei 1953 haalde een incident de krant: in Wijer *deden sommige vlegels de versieringen stuk omdat zij niet konden verkroppen dat het zo mooi was. Naar verluidt zouden zulke daden gedaan zijn door lieden van de naburige parochies. Dergelijke daden dienen geschandvlekt te worden, en het is zeer zeker een bewijs van gemis aan ridderlijkheid en welbegrepen welvoeglijkheid*[48]. Vanuit Wijer werd het beeld naar Stevoort

overgebracht, waar het bij de speciaal voor deze gelegenheid gebouwde Banneuxkapel aan de parochianen van Stevoort werd overgedragen. In *Het Belang van Limburg* staat te lezen hoe de aankomst van de genadetocht in Stevoort voorbereid werd: *Vandaag is voor onze gemeente de grote dag aangebroken: het bezoek van Onze-Lieve-Vrouw van Banneux. In de voorbije weken en vooral tijdens de laatste dagen werd er koortsachtig gewerkt om de ganse gemeente in feesttooi te zetten en daarin is men volledig geslaagd met duizenden vlaggetjes, versierde dennen, mooie poorten, talrijke opschriften, paaltjes met bloemen, uitbeeldingen uit het leven van Onze- Lieve-Vrouw met levende beelden, er werd zelfs 'n grote nieuwe kapel gebouwd en een grot die definitief zullen blijven staan. Daarbij zullen honderden schijnwerpers en andere lampjes zorgen voor een feeërieke verlichting van de straten en voornaamste gebouwen. Ook zal aan ieder huis der gemeente een afzonderlijke versiering aangebracht zijn, zodat gans Stevoort gedurende drie dagen in een echte feesttooi zal zijn. Door de bevlagde en versierde straten zal daarbij voortdurend de religieuze muziek der luidsprekers klinken, zodat de atmosfeer volledig zal aangepast zijn bij de grote omstandigheden…*[49]

In Spalbeek, waar de tocht van 29 tot 31 mei was, moest de pastoor op eieren lopen toen er beslist moest worden welke mannen het beeld naar de parochiekerk zouden mogen dragen nadat het door de parochianen van Kermt aan zijn parochie zou zijn overgedragen. In de zondagsmis van 24 mei maakte hij bekend dat die eer te beurt zou vallen aan de acht gezinshoofden van de woningen die te ver weg lagen van het centrum van het dorp, en waar het beeld niet door de straten gedragen kon worden[50].

Op zondag 7 juni werd de tocht door het dekenaat in Herk-de-Stad afgerond. Om half vier trok een autostoet met de bisschop naar het gehucht Diepenpoel, waar hij de nieuwe Banneuxkapel inwijdde. De verslaggever van *Het Belang van Limburg* schatte het aantal aanwezigen die in het centrum van het stadje de toewijding aan Onze-Lieve-Vrouw meemaakten op zesduizend. Achtduizend gezinnen staan vermeld in het album van de rozenkransactie dat de bisschop werd aangeboden[51]. In Herk-de- Stad vierde de Broederschap van Onze-Lieve-Vrouw in 1953 haar driehonderdjarig bestaan. Vanouds was dit een vrij elitaire vereniging van 24 broeders, die wekelijks tijdens hun gewone werkzaamheden een rozenkrans baden. Wanneer een broeder overleed of de parochie verliet, kozen de overblijvende leden zijn vervanger. Enkel kandidaten die zonder tegenstem gekozen werden, mochten volgens de drie eeuwen oude statuten aanvaard worden. Naar aanleiding van de genadetocht beslisten de broeders unaniem hun broederschap open te stellen voor iedereen die zich wilde engageren om gespreid over een week vijftien tientjes te bidden en daarbij naar best vermogen de mysteries te overwegen[52]. Op 11 juni vond er in Herk-de-Stad nog een dekenale Mariale Kinderdag plaats voor de leden van de *Eucharistische Kruistocht*[53]. Daarna bleef het beeld nog enkele dagen in de kapel van het klooster van de zusters Ursulinen in het stadje.

Bisschop Kerkhofs op de Markt in Herk-de-Stad.

Op 14 juni werd het beeld met een autoprocessie van Herk-de-Stad naar Meeuwen in het dekenaat Bree gebracht. Daar zegende de bisschop iedere wagen die aan de processie had deelgenomen[54]. Van dinsdag 30 juni tot donderdag 2 juli was de tocht in de parochie Lozen in de gemeente Bocholt. In die grensgemeente vonden de organisatoren een manier om de douaniers bij hun initiatief te betrekken, door hen in uniform het beeld door de straten van de parochie te laten dragen[55].

Nadat alle andere parochies van het dekenaat bezocht waren, was het beeld van 10 tot 13 juli in Bree. Daar vond op zondag 12 juli vanaf 17 uur de toewijding van het dekenaat plaats. Een stoet die samengesteld was uit een groep uit iedere parochie defileerde voor het beeld en voor de bisschop. Eerste-communicantjes overhandigden de bisschop het album van de rozenkransactie, met de namen van maar liefst veertienduizend huisgezinnen uit het dekenaat[56]. Op maandag 13 juli werd het beeld nog naar het klooster van de *Dochters van het Heilig Kruis* gevoerd, en naar de gehuchten en straten die de voorgaande dagen niet bezocht waren[57].

Een week later, op zondag 19 juli, werd het beeld met een autostoet naar Grote-Brogel in het dekenaat Peer gebracht, waar een groot gezelschap met de bisschop de stoet opwachtte[58]. Toen het beeld op de avond van donderdag 23 juli met een vrachtwagen van Erpekom naar Kleine-Brogel gebracht werd, werden de fietsers uitgenodigd om het beeld te vergezellen[59].

Boven: Monseigneur Kerkhofs zegent de deelnemers.
Onder: BJB'sters in de stoet in Bree.

In Kleine-Brogel werden de dienstplichtigen op het militair viegveld expliciet bij de genadetocht betrokken. In Hechtel verbleef het beeld een nacht en een voormiddag in de kapel van het Don-Boscocollege[60]. Op zondag 2 augustus werd het beeld het kazernedomein in Helchteren binnengedragen, en werd er in de kazerne voor de soldaten gepreekt voordat ook zij aan Onze-Lieve-Vrouw toegewijd werden[61].

In het dekenaat Peer, waarin de kazerne van Helchteren en het militaire vliegveld van Kleine-Brogel liggen, kregen de dienstplichtigen meer aandacht dan elders.

De genadetocht bereikte Peer op woensdag 13 augustus. Bij de groep gelovigen die het beeld overnam van de parochianen van Linde bevond zich ook de uit Nederland afkomstige bisschop Petrus Van Lierde, die verbonden was aan de Romeinse curie en die in Peer een woning bezat. Van Lierde nam ook de volgende dagen actief deel aan de plechtigheden[62]. Op zondag 16 augustus woonde bisschop Kerkhofs de toewijding van het dekenaat aan Onze-Lieve-Vrouw bij. Het album van de rozenkransactie bevatte in Peer de namen van zesduizend huisgezinnen[63].

Een week later, op zondag 23 augustus, begeleidde een stoet van naar verluidt vijfhonderd wagens het beeld naar Veldwezelt in het dekenaat Bilzen. De bisschop was weer present om de stoet te verwelkomen en om de deelnmers en hun auto's te zegenen[64]. In Eigenbilzen werden de studenten ingezet om foto's van het genadebeeld te verkopen als aandenken aan

de genadetocht. Bij de zusters van de meisjesschool werden vlaggetjes met de voorstelling van Onze-Lieve-Vrouw van Banneux verkocht[65]. In het archief van de parochie Althoeselt bleef de tekst bewaard waarmee de pastoor zijn parochie op dinsdag 22 september aan Onze-Lieve-Vrouw toewijdde[66]. Dezelfde formule werd door de organisatoren van de tocht in iedere parochie aan de pastoor aangeboden. Hij biedt een interessante inkijk in hetgeen de begeleiders van de tocht met hun initiatief hoopten te bereiken.

Tijdens de toewijding van het dekenaat op de Markt in Bilzen.

Het derde seizoen van de genadetocht werd op zondag 27 september in Bilzen afgerond met een stoet van vertegenwoordigers van alle katholieke verenigingen van het dekenaat en met de plechtige toewijding van het dekenaat aan Onze-Lieve-Vrouw. De bisschop mocht een rozenkransalbum met de namen van naar verluidt tienduizend huisgezinnen in ontvangst nemen[67].

Het vierde seizoen begon op zondag 2 mei 1954. Die dag werd het beeld afgehaald in het klooster van de paters Dominicanen in Genk en door een stoet van circa driehonderd auto's begeleid naar Kortessem in het dekenaat Borgloon. De bisschop zegende daar de deelnemers aan de stoet en hun voertuigen[68]. Aangezien het dekenaat uit 36 over het algemeen vrij kleine parochies bestond, bleef het beeld op de meeste plaatsen slechts één dag in plaats van de gebruikelijke twee dagen. Dat verlichtte het programma van de Montfortanen niet. Integendeel, zij moesten nog harder werken om dag na dag de voornaamste onderdelen van

het programma op minder tijd af te werken. Over de passage van de genadetocht in het dorp Veulen berichtte *Het Belang van Limburg* als volgt: *De ontvangst van het beeld van Onze-Lieve-Vrouw van Banneux in de parochie op 19 en 20 mei is uitgegroeid tot een heerlijke plechtigheid. De versiering van de straat en de huizen was een prachtig schouwspel en een bewijs van de kunstminnende uitvindingsgeest van de parochianen. Ieder vensterraam was omgetoverd in een kunstrijk Mariakapelletje met wonderschone verlichtingen. Het dorpsplein zag er uit als een lusthof in frisse lentetooi, en het kerkhof, midden in het dorp, dat anders maar een droevig uitzicht biedt, was veranderd in een Ardeens dennenbos, waarin een majestueus beeld van Onze-Lieve-Vrouw van Banneux in een zee van licht aller aandacht trok. Kortom, de Veulenaren hadden met kunstige handen hun dorpje tot een klein aards paradijs herschapen. De talrijke vreemdelingen die toegestroomd waren, getuigden eenstemmig dat het een pracht was.*
De kaarsenprocessie, de nachtmis, de nachtaanbidding, de ziekenmis en de overgave van het beeld aan de parochie Horpmaal hebben een diepe indruk nagelaten[69].

In het verslag over de beraadslaging van de gemeenteraad van Borgloon van mei 1954 in *Het Belang van Limburg* staat te lezen dat de raad een toelage van tienduizend frank goedkeurde *voor de versiering ter gelegenheid van de aankomst van het beeld van Onze-Lieve-Vrouw van Banneux*. De vijf oppositieleden onthielden zich bij die beslissing, maar verklaarden niet tegen de kerkelijke feesten te zijn, maar zich bij deze stemming te onthouden *omdat de gemeente ook geen andere toelagen meer verstrekte*[70]. Vanaf vrijdagavond 11 juni was het beeld in Borgloon, waar de tocht op zondag 13 juni werd afgesloten met een stoet met meer dan duizend deelnemers die voor de bisschop en het beeld van Banneux voorbijtrok, en de toewijding van het dekenaat[71].

De volgende zondag, 20 juni, begeleidde een autostoet het beeld van Borgloon naar Attenhoven in het dekenaat Landen, waar het beeld op dezelfde wijze ontvangen werd als dat in de Limburgse dekenaten het geval geweest was. In Landen kwam de tocht in een ander milieu terecht. Phil Bosmans schrijft: *Het dekenaat Landen ligt in de top van de provincie Luik, geperst tussen Limburg en Brabant. Heel de streek is Vlaamssprekend, maar vreest de tragische gevolgen van een gewetenloze talentelling. Verschillende gemeenten, waaronder Landen zelf, hebben een liberaal-socialistisch bestuur dat soms erg fanatiek is. De meeste arbeiders zijn spoorwegarbeiders.* Die omstandigheden schrokken de jonge Montfortanen niet af: *'t Is in dit dekenaat dat op 20 juni de Maagd der Armen vanuit Limburg Haar offensief inzette. Een offensief van gebed en geloofsvernieuwing. Daar, waar men dacht dat door jarenlange beïnvloeding vanuit het liberale Tienen en het socialistische Luik het geloof stervend was, bracht Onze-Lieve-Vrouw een omwenteling teweeg, die eenieder de ogen wijd deed opentrekken van verbazing. Op sommige plaatsen stonden de burgemeester en enkele kopstukken van de partijen plots totaal afgezonderd van het volk. Zij waren de enigen die afzijdig bleven, terwijl het volk hen publiek afkeurde. In Landen durfde de burgemeester, die de vrije scholen alle steun onttrok, toch niet anders dan te vlaggen. De nachtelijke retraites, die duurden van middernacht tot half vijf, werden van parochie tot parochie zeer*

druk bijgewoond. Het was alsof de meest slappe katholieken en al de onverschilligen lang gewacht hadden op de komst van die grote Missionaris, die heel bijzondere offers van hen durfde vragen[72].

Op zondag 11 juli werd het beeld, na de toewijding van het dekenaat Landen aan Onze-Lieve-Vrouw, overgedragen aan een afvaardiging van het dekenaat Tongeren, die het begeleid door driehonderd wit en blauw versierde wagens weer naar Limburg bracht. Het was niet de eerste keer dat de autostoet voorafgegaan werd door een voertuig van de politie. Het viel wel op dat de rijkswachters die die dag met een jeep op kop van de stoet reden de luidspreker op hun voertuig niet alleen gebruikten om de veiligheid te garanderen, maar ook om luid de komst van de Maagd der Armen aan te kondigen[73]!

Millen was de eerste parochie in het dekenaat Tongeren die de genadetocht aandeed[74]. Op 15 juli was het beeld in de gemeente Mal. Daar viel ten gevolge van de onophoudelijke inspanningen een tweede Montfortaan uit: Phil Bosmans viel bewusteloos tijdens één van de plechtigheden. *Affaiblissement général*, zo oordeelden de artsen. Bosmans ging rusten bij de pastoor van Horpmaal. De dokters hadden zich niet vergist. Ruim een jaar moest de jonge pater het bed houden. Pas in 1957 kon hij weer aan het werk gaan. Om hem niet al te zwaar te belasten werd hem de zorg toevertrouwd over een niet bijster florissante organisatie in Antwerpen, die tot dan toe door een Nederlandse pater geleid werd. Er zou niet veel aan verloren zijn, moest het met die organisatie – *Bond zonder Naam* – niet meer goed komen, zo dachten zijn oversten[75].

Op de avond van 7 augustus werd het beeld door de parochianen van de Tongerse Sint-Lutgardparochie aan de Onze-Lieve-Vrouwparochie overgedragen. Op zondag 8 augustus werd daar het dekenaat aan Onze-Lieve-Vrouw toegewijd. Dat gebeurde nadat een omwille van de regen afgeslankte stoet van afgevaardigden van alle verenigingen in de parochies van het dekenaat met hun vlaggen door de straten van de stad en voorbij een podium met de bisschop en andere hoogwaardigheidsbeklederswaren getrokken. Het beeld van de Maagd der Armen stond op een verhoog op de Grote Markt, tussen de Mariabeelden die uit iedere parochie van het dekenaat voor de gelegenheid naar Tongeren waren gebracht[76]. Tijdens het winterseizoen werd het beeld naar Herk-de-Stad gebracht, waar het opgesteld werd in de kapel van de zusters Ursulinen.

Op zondag 1 mei 1955 ging het vijfde seizoen van start met een autostoet die het beeld van Herk-de-Stad naar de buurgemeente Nieuwerkerken in het dekenaat Sint-Truiden bracht. Blijkbaar zat er sleet op de formule. Ondanks oproepen in *Het Belang van Limburg* om massaal deel te nemen, begeleidden niet meer dan 135 wagens het beeld op de korte tocht. In Nieuwerkerken zegende monseigneur van Zuylen de wagens die aan de stoet hadden deelgenomen. In zijn toespraak drukte hij de wens uit dat de volgende dagen dagen van gebed en offer zouden zijn. Hij riep iedereen op te bidden voor de vrijwaring van het katholiek onderwijs. Dat dreigde immers ten gevolge van de wet-Collard een aanzienlijk deel van de

toelage die het kreeg van de staat te verliezen, terwijl de minister de oprichting van nieuwe rijksscholen in het vooruitzicht stelde. Op 26 maart 1955 had de Mars op Brussel plaatsgevonden, het hoogtepunt van het protest van de katholieken tegen de plannen van de paarse regering. Het laatste seizoen van de genadetocht moest een kruistocht worden voor ons katholiek geloof, zo stelde de toekomstige bisschop[77].

In het vijfde seizoen moesten de paters nog strenger toezien op de naleving van de richtlijnen voor de duur van de processies. Het verlangen van veel mensen om het beeld aan hun huis voorbij te zien komen had er immers toe geleid dat andere delen van het programma, vooral de aanbidding van het Heilig Sacrament in de kerk en het biecht horen, in het gedrang kwamen. Voortaan mochten de avondprocessies nog maximaal anderhalf uur duren. In het parochieblad van Gelinden lezen wij hoe de pastoor, nadat hij in de weken daarvoor zijn parochianen had opgeroepen te helpen bij de praktische werkzaamheden voor de versiering van het dorp, hen op 15 mei opriep om vooral te bidden voor het welslagen van de tocht. Daarmee bood hij ook de mensen die niet meer tot fysiek werk in staat waren, of die niet in staat waren financieel bij te dragen, de kans om volwaardig bij te dragen aan het succes van het bezoek van Onze-Lieve-Vrouw aan hun parochie: *Heden zondag 15 mei begint de voorbereidingsnovene op de genadetocht. Elke dag zal na de heilige mis een bijzonder gebed verricht worden. De tekst zal in de kerk aan de gelovigen uitgedeeld worden. De gelovigen wonen zoveel mogelijk dagelijks de mis bij. Degene die verhinderd zijn deze mis bij te wonen, worden verzocht het gebed thuis te bidden met het rozenhoedje*[78]. In de parochie Melveren in Sint-Truiden werd de praktische organisatie van de plechtigheden en de aanpak van de versieringen toevertrouwd aan het parochiaal *Comité voor Vrijheid en Democratie*, dat in eerste instantie in het leven geroepen was om voor de katholieke doelstellingen in de schoolstrijd te strijden[79].

Op de slotplechtigheid in Sint-Truiden op zondag 19 juni, waar de onvermoeibare bisschop Kerkhofs weer bij aanwezig was, werd iedere parochie in de processie vertegenwoordigd door een groep rond een Mariabeeld dat uit de parochiekerk was meegenomen[80]. Daarnaast waren er nog vijftien andere groepen. Opvallend was dat deze keer de stedelijke politie en de rijkswachtbrigade ieder een groep in de processie vormden. De optocht bestond uit groepen van (1) de stedelijke politie van Sint-Truiden, (2) de ruiterclub van Sint-Truiden, (3) de misdienaars van de Sint-Gangulfusparochie (4) de Chirojongens van Sint-Truiden, (5) de scouts van Sint-Truiden, (6) de Katholieke Studentenactie of KSA, (7) de Chiromeisjes van Sint-Truiden, (8) de gidsen van Sint-Truiden, (9) de Vrouwelijke Katholieke Studerende Jeugd of VKSJ, (10) de Vrouwelijke Katholieke Burgers Middenstand Jeugd of VKBMJ, (11) de Vrouwelijke Katholieke Arbeidersjeugd of VKAJ, (12) de Congregatie van Onze-Lieve-Vrouw, (13) de Minderbroeders en Redemptoristen van Sint-Truiden die het beeld van de Maagd der Armen droegen, (14) de vlaggendragers van de katholieke organisaties in het dekenaat en (15) de rijkswachtbrigade van Sint-Truiden. Deken Deneys wijdde het dekenaat aan Onze-Lieve-Vrouw toe, waarna burgemeester Scheepers ook de stad aan haar toewijdde[81].

Boven: Bij de Onze-Lieve-Vrouwkerk in Sint-Truiden.
Onder: De Mariabeelden uit de parochiekerken van het dekenaat Sint-Truiden.

Een week later, op zondag 26 juni, werd het beeld naar de parochie Mielen-boven-Aalst in het dekenaat Gingelom gebracht. Met meer inzet en goede moed dan verstand van zaken was men in Mielen-boven-Aalst in mei begonnen met de bouw van een Banneuxkapel. Hoewel het bouwwerkje nog niet af was, vond de bisschop het een goed idee om de bijna voltooide kapel met de nodige plechtigheid in te wijden[82]. De drieduizend dennen waarmee de parochianen van Mielen hun dorp in een nieuw Banneux hadden herschapen deden gauw vergeten dat de kapel nog niet af was[83]. In Corswarem, waar het beeld van 9 tot 10 juli te gast was, was de kapel wel tijdig af geraakt. De bisschop vaardigde vicaris-generaal Mamendier af om haar in te wijden[84].

Op zondag 17 juli werd de tocht door het dekenaat in Gingelom afgesloten met de traditionele toewijding van het dekenaat aan Onze-Lieve-Vrouw. Iedere parochie van het dekenaat nam met een praalwagen deel aan de stoet die door het dorp trok. De bisschop liet zich voor deze gelegenheid vervangen door zijn ambtsgenoot, de uit Herk-de-Stad afkomstige norbertijn en voormalige bisschop in Denemarken Ludolfus Jozef Brems, die zijn emeritaat doorbracht in het Brabantse Testelt[85].

Nog een week later, op zondag 24 juli, begon de laatste etappe van de genadetocht met een autostoet van Gingelom naar de parochie Halveweg in Zonhoven in het dekenaat Hasselt. In Sint-Lambrechts- Herk, waar het beeld van 16 tot 18 augustus was, werd op zondag 21 augustus een Mariaspel opgevoerd, waarin de verschijningen in Banneux nagespeeld werden. De opbrengst van de voorstellingen moest helpen om de materialen aan te schaffen om een Banneuxkapel te bouwen[86].

Op 29 augustus werd het beeld door de parochianen van Godsheide in Hasselt overgedragen aan de Sint-Quintinusparochie. Daar stond het beeld telkens een dag in de Onze-Lieve-Vrouwkerk, in de kapel van de Clarissen en in de Minderbroederskerk, voordat het op de avond van 1 september naar de parochiekerk gedragen werd. Tijdens de laatste week van de genadetocht werden de hospitalen, het bejaardentehuis en de scholen met het beeld bezocht. Tot slot werden op vrijdag 2 september tijdens een plechtigheid op het Leopoldplein de stad Hasselt en de provincie Limburg aan Onze-Lieve-Vrouw toegewijd. Op zondag 4 september vond daar de slotplechtigheid van de genadetocht plaats. De bisschop, die die dag weerhouden was in Koekelberg, waar de Nationale hulde van de gezinnen en de opvoeders doorging, liet zich vertegenwoordigen door vicaris-generaal Kesters[87].

Nu de genadetocht voorbij was, stond het vast dat het beeld dat gedurende vijf jaren door Limburg gereisd had, in de provincie moest blijven. Op 8 september werd het van Hasselt naar Genk gebracht, waar de Montfortanen in de jaren daarvoor een klooster met een aan Onze-Lieve-Vrouw van Banneux toegewijde kapel gebouwd hadden. Na een plechtigheid in de Genkse Sint-Martinuskerk, die geleid werd door monseigneur Broeckx, de voorman van het Limburgse ACV en senator, werd het beeld naar de kapel van de Montfortanen gebracht. Het staat daar nu nog. De historiek van het beeld is nog door weinigen gekend, maar

de noveenkaarsen die bij het beeld branden getuigen van de devotie voor de Maagd der Armen die 65 jaar na de tocht nog op bescheiden schaal voortleeft.

1 *Middelares en Koningin*, 1953.
2 Louis Joseph Kerkhofs was geboren in 1878 in het Limburgse Val-Meer. Van 1927 tot 1961 was hij bisschop van Luik.
3 Guillaume Lemmens was in 1884 in Schimmen geboren. Hij was van 1932 tot 1957 bisschop van Roermond.
4 In de naoorlogse jaren werden er meer grootschalige tochten met beelden van Onze-Lieve-Vrouw georganiseerd. Vanaf 1946 werd met een beeld van Onze-Lieve-Vrouw van Fatima doorheen Europa gereisd. Gedurende een jarenlange tocht bezocht het beeld 53 landen in Europa en in Noord-Afrika. In 1950 dook het zelfs in Moskou op. Een tweede beeld van Onze-Lieve-Vrouw van Fatima maakte in die periode een toer door Noord-Amerika en Australië.
5 J. Kerkhofs, *Godsdienstpraktijk en sociaal milieu. Proeve van godsdienstsociologische studie der provincie Limburg*, Brussel, 1954.
6 J. Kerkhofs, *Godsdienstpraktijk en sociaal milieu*, p. 11.
7 *Het Belang van Limburg*, 23 juli 1951.
8 *Het Belang van Limburg*, 3 juni 1953.
9 Hasselt, Rijksarchief, *Archief van de parochie Melveren. Overdracht 2000*, nr. 16.
10 *Het Belang van Limburg*, 13 juni 1953.
11 Frans Vossen werd in Bunde geboren. Hij werd in 1937 priester gewijd. Van 1959 tot 1979 was hij pastoor in Winterslag in Genk.
12 Phil Bosmans werd in Gruitrode geboren, in 1922. In 1948 werd hij priester gewijd. Vanaf 1957 werd hem de leiding over de Bond zonder Naam toevertrouwd. Hij overleed in 2012.
13 Cornelis Clijs werd in 1917 in Heerlen geboren. Hij werd in 1947 priester gewijd en overleed in 2005 in het klooster van de Montfortanen in Genk.
14 Jozef Smeets werd in 1906 in Maastricht geboren. Hij werd priester gewijd in 1932. Hij was gedurende zijn loopbaan leraar in Rotselaar en in Schimmert. Hij overleed in 1993.
15 De *hospitaliteit* is een gebouwencomplex op het terrein van het heiligdom in Banneux waarin voorzieningen geboden worden voor de opvang van hulpbehoevende of zieke pelgrims en hun verzorgers.
16 Het lof is een gebedsdienst waarin God in het Heilig Sacrament aanbeden wordt. In de jaren ’50 was het in Limburg gebruikelijk ’s zondags om drie uur in de parochiekerk het lof te zingen.
17 *Het Belang van Limburg*, april 1951.
18 *Het Belang van Limburg*, april 1951.
19 *Het Belang van Limburg*, 6 mei 1951.
20 Hasselt, Rijksarchief, *Archief van de parochie Riemst. Overdracht 2000*, nr. 1.
21 Ph. Bosmans, *Maasland en de Maagd der Armen*, in *O.L.V.-Banneux*, 1951, 5, p. 54-57.
22 *Het Belang van Limburg*, 13 juni 1951.
23 *Het Belang van Limburg*, 17 juni 1951.
24 Hasselt, Rijksarchief, *Archief van de parochie Rekem. Overdracht 2000*, nr. 7.
25 *Het Belang van Limburg*, 8 juli 1951.
26 Leuven, Archief van de Vlaamse Montfortanen, *Documentatie over de genadetocht*.
27 *Het Belang van Limburg*, 25 augustus 1951.
28 *Het Belang van Limburg*, 27 augustus 1951.
29 *Het Belang van Limburg*, 16 september 1951.
30 *Het Belang van Limburg*, 19 september 1951.
31 *Het Belang van Limburg*, 20 september 1951.
32 Ph. Bosmans, *Twee maanden met de Maagd der Armen door Limburg*, in *O.L.V.-Banneux*, 1952, 6, p. 22-23.
33 *Het Belang van Limburg*, 25 april 1952.
34 *Het Belang van Limburg*, 2 mei 1952.

[35] *Het Belang van Limburg*, 20 mei 1952.
[36] *Het Belang van Limburg*, 23 juni 1952.
[37] *Het Belang van Limburg*, 23 juni 1952.
[38] *Het Belang van Limburg*, 3 juli 1952; *De Noorderpost*, 5 juli 1952.
[39] *De Noorderpost*, 12 juli 1952.
[40] *Het Belang van Limburg*, 7 september 1952.
[41] *Het Belang van Limburg*, 5 september 1952.
[42] *Het Belang van Limburg*, 23 september 1952.
[43] *De genadetocht door de Limburgse dekenaten*, in *O.L.V.-Banneux*, 1952, 6, p. 56.
[44] *Het Belang van Limburg*, 28 april 1953.
[45] *Het Belang van Limburg*, 2 mei 1953.
[46] Antwerpen, Archief van Bond zonder Naam, *Dagboeken van Phil Bosmans*, 10 mei 1953.
[47] *Het Belang van Limburg*, 11 mei 1953.
[48] *Het Belang van Limburg*, 26 mei 1953.
[49] *Het Belang van Limburg*, 24 mei 1953.
[50] Hasselt, Rijksarchief, *Archief van de parochie Spalbeek. Overdracht 1999*, nr. 6.
[51] *Het Belang van Limburg*, 6 en 8 juni 1953.
[52] *Het Belang van Limburg*, 10 juni 1953.
[53] *Het Belang van Limburg*, 10 juni 1953.
[54] *Het Belang van Limburg*, 13 juni 1953.
[55] Hasselt, Rijksarchief, *Archief van de parochie Lozen. Overdracht 2000*, nr. 3.
[56] *Het Belang van Limburg*, 14 juli 1953.
[57] *Het Belang van Limburg*, 7 juli 1953.
[58] *Het Belang van Limburg*, 19 juli 1953.
[59] *Het Belang van Limburg*, 19 juli 1953.
[60] *Het Belang van Limburg*, 26 juli 1953.
[61] *Het Belang van Limburg*, 31 juli 1953.
[62] *Het Belang van Limburg*, 15 en 18 augustus 1953.
[63] *Het Belang van Limburg*, 18 augustus 1953.
[64] *Het Belang van Limburg*, 22 augustus 1953.
[65] Hasselt, Rijksarchief, *Archief van de parochie Eigenbilzen. Overdracht 2000*, nr. 35.
[66] Hasselt, Rijksarchief, *Archief van de parochie Althoeselt. Overdracht 1999*, nr. 27.
[67] *O.L.V.-Banneux*, 1953, 7, p. 70.
[68] *Het Belang van Limburg*, 3 mei 1954.
[69] *Het Belang van Limburg*, 26 mei 1954.
[70] *Het Belang van Limburg*, 18 mei 1954.
[71] *Het Belang van Limburg*, 14 juni 1954.
[72] *O.L.V.-Banneux*, 1954, 6, p. 11-12.
[73] Antwerpen, *Archief van Bond zonder Naam, Dagboeken van Phil Bosmans*, 11 juli 1954.
[74] *Het Belang van Limburg*, 12 juli 1954.
[75] R. De Leeuw, R. Nijssen, *Verbeter de wereld. De relevantie van Phil Bosmans vandaag*, Antwerpen, 2017, p. 126-127.
[76] *Het Belang van Limburg*, 9 augustus 1954.
[77] *Het Belang van Limburg*, 5 mei 1955.
[78] Hasselt, Rijksarchief, *Archief van de parochie Gelinden. Overdracht 2020*, nr. 2.
[79] *Het kerkklokje van Melveren*, 1955, 8-15 mei.
[80] Hasselt, Rijksarchief, *Archief van de parochie Gelinden. Overdracht 2020*, nr. 2.
[81] *Het Belang van Limburg*, 19 juni 1955; *De Tram*, 25 juni 1955.
[82] *Het Belang van Limburg*, 12 juni 1955.
[83] *Het Belang van Limburg*, 25 juni 1955.
[84] *Het Belang van Limburg*, 11 juli 1955.
[85] *Het Belang van Limburg*, 21 juli 1955.

[86] *Het Belang van Limburg*, 20 augustus 1955.
[87] *Het Belang van Limburg*, 3 en 9 september 1955.

Adres van de auteur:
Rijksarchief
Bampslaan 4
3500 Hasselt